

УДК 811.111(072)

КАПТАН Тетяна Анатоліївна –
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри лінгводидактики та іноземних мов
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка
e-mail: Kapitan_18@mail.ua

МОВНІ ІГРИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Нині реформування школи передбачає для вчителів серйозні завдання інтенсифікації навчального процесу, а також удосконалення прийомів навчання. Основне завдання вчителя – досягти того, щоб учні не втратили інтересу до предмету, який вони вивчають, щоб матеріал, пропонований для засвоєння, був доступний за складністю кожному учневі. З огляду на це вважаємо, що ігри є методичним прийомом для розв'язання практичних, виховних, освітніх та розвивальних завдань. Вони посідають вагоме місце в процесі організації та проведення всіх етапів уроку в молодших класах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковці й методисти тривалий час вивчають проблему використання ігор на уроках іноземної мови. У сучасних освітніх умовах ця проблема також привертає увагу багатьох дослідників, учителів-практиків і методистів, з-поміж яких Є. І. Пассов, Д. Б. Ельконін, Л. С. Виготський, П. М. Щербань, Г. В. Бутко, Л. М. Гудкова, Є. В. Алесіна, Н. С. Ашкіназі, І. М. Верещагіна, Т. А. Притікіна. Учені засвідчують, що використання ігор на уроках іноземної мови є досить ефективним.

Мета статті – окреслити роль гри на уроках англійської мови, дослідити ефективність навчання, що передбачає використання ігор.

Виклад основного матеріалу дослідження. Очевидно, що рівень знань учнів значною мірою можна підвищити дидактичними іграми, оскільки вони дають гарні результати, підвищують зацікавленість учнів до уроку, дозволяють сконцентрувати їхню увагу на найважливішому – оволодінні мовленнєвими навичками під час участі в природній ситуації спілкування, яку забезпечує гра, підвищенні активності, оскільки ігри вносять елементи суперництва та змагання. За допомогою ігор можна автоматизувати мовні зразки в «живій ситуації», у них є правила, які потрібно виконувати, а це виховує дисципліну й характер. Для того, щоб виграти, треба подолати труднощі, перешкоди, розвивати кмітливість, пам'ять та увагу.

В учнів молодших класів ми спостерігаємо помітний потяг до вивчення

іноземної мови, тому рекомендовано на уроках іноземної мови використовувати ігри для розвитку навичок усного мовлення, читання, а також для вивчення граматичного матеріалу.

У праці Г. В. Бутко зауважено, що для кращого закріплення в мовленні учнів форм дієслів, які запам'ятовуються складніше, ніж іменники, доречно застосовувати пісню «Clap, clap, clap your hands!». Цю пісню використано в грі «Лідер». Хор учнів починає пісню, а будь-який учень за власним бажанням може заспівати другий куплет, наприклад: «Wash, wash, wash your hands». Якщо хор проспівав цей куплет, учень стає лідером. Якщо ж учень не потрапив у ритм пісні або не зміг придумати слова другого куплету, то він втрачає право бути лідером. Клас вибирає іншого. На думку Г. В. Бутко, значний інтерес учнів до цієї гри підтримується завдяки природному прагненню кожної дитини бути лідером, а промовляння в хорі з усіма учнями різних слів сприяє розширенню їхнього лексичного запасу.

Для засвоєння прийменників використовують гру «Рибалка». Функції рибалки виконує вчитель, який нібито ловить «рибку», тобто учнів, що помиляються під час гри. Учитель показує учням руками положення предметів один відносно іншого, що дозволяє пояснити значення прийменників. Потім він «закидає сітку» – вимовляє окремі фрази, наприклад, «Put your hands on the head, on the desk». Учні повторюють рухи за вчителем та коментують свої дії. Далі вчитель спеціально робить помилку. Він говорить, наприклад, «Put your hands under the desk», а руки кладе на парту. Учень, який повторив за вчителем неправильний рух є спійманою «рибкою». Знову «закидають сітку». Гру слід проводити жваво, у швидкому темпі, що сприяє засвоєнню учнями прийменників [2].

За словами Л. М. Гудкової, ігри дають змогу розвивати пам'ять, увагу, логічне мислення. Дослідниця наводить приклади навчальних і розвивальних ігор, які призначено для роботи з учнями молодших класів.

Мета гри – відпрацювати навички правильно вживати прийменники, питання Where was? та відповідати на нього. Учитель розкладає на столі предмети, назви яких англійською мовою відомі учням: книжку,

ручку, пенал. Потім залишає на столі книгу, ручку вкладає в книгу, а пенал ховає в стіл. Дає учням одну-дві хвилини, щоб запам'ятати, де знаходяться предмети. Учитель знову розкладає їх на столі, а потім ставить дітям питання:

T: Where was the book?

P: The book was on the table.

T: Where was the pen?

P: The pen was in the book.

T: Where was the pencil-box?

P: The pencil-box was in the table.

Потім вчитель робить вигляд, що забув, де знаходяться предмети. Учні нагадують йому: The book was on the table.

Пояснивши правила гри, учитель об'єднує дітей у дві команди. Представники одної з команд беруть декілька предметів і кладуть їх (ненадовго) у визначені місця. Представники другої команди кажуть, де знаходився той чи той предмет. Як тільки хтось з учнів зробить помилку, команди міняються ролями.

Завдання наступної гри полягає в тому, щоб закріпити в пам'яті учнів опрацьовану лексику та зворот There is ...

Учні об'єднують у дві команди.

Учитель складає в коробку предмети, назви яких відомі учням. Після цього члени команд по чергово називають англійською мовою ці предмети.

P: There is a book in the box.

P: There is a pencil in the box.

P: There is a pen in the box.

P: There is a ball in the box. Виграє та команда, яка назве більшу кількість предметів.

У процесі цієї гри учні ставлять питання, відповідають на них у формі Present Indefinite Tense та описують тематичні картинки. Учитель дає першій команді картинку (наприклад, за темою «Класна кімната») та пропонує учням протягом двох-трьох хвилин уважно її розглянути. Потім передає картинку членам другої команди, яка ставить питання своїм суперникам. Наприклад:

How many desks are there in the classroom?

Where is the chair?

What things do you see on the desk?

Where is the bookcase?

What is there in the bookcase?

What do you see above the blackboard?

Після відповідей на питання, правильність яких контролюють члени другої команди, картинку вивішують знову, а члени першої команди описують її.

Слабким учням можна роздати конверти, у які вкладає картинку і нескладний текст до неї, розрізаний на окремі речення. Учитель пропонує учням подивитися на картинку і скласти до неї зв'язний текст, використовуючи подані речення. Потім можна запропонувати переказати цей текст.

У процесі закріплення граматичного матеріалу Present Continuous Tense можна використати таку гру. Учитель вивішує на дошці картинку, на яких продемонстровано розпорядок дня учня, і пропонує підписи, які не відповідають змісту того, що зображено на малюнку.

1. I am washing.

2. I am dressing.

3. I am getting up.

4. I am doing my morning exercises.

5. I am going to school.

6. I am having breakfast.

Учням потрібно правильно підібрати до кожного малюнка відповідний підпис [4].

На думку Є. В. Алесіна та Н. С. Ашкіназі, такі ігри не потребують ні складного реквізиту, ні спеціального приміщення. Їх можна використовувати на уроці, й у позаурочний час, наприклад, на заняттях з молодшими учнями в групі продовженого дня.

Учитель готує заздалегідь потрібні предмети: газету для тата, фартух для мами, хустку для бабусі, окуляри для дідуся, ляльку для сестри, портфель для брата, капелюшок для тітки, валізу типу «дипломат» для дядька та ін. Учень знайомить з усіма членами своєї сім'ї: «This is my mother. Her name is This is my sister. Her name is» і т. ін.

Перед тим, як загадати дітям класу загадку, учень розповідає про свою сім'ю: «My family is large. I have mother, father, grandmother, grandfather and sister Mary. I have uncles and aunts, too. Guess my riddle: His name is John. He is not my uncle. He is not my father. He is not my grandfather. Who is he? (Answer: He is your brother.)

До дошки виходять чотири учні. Один повідомляє, що він робить уранці, другий – про свої заняття в обід, третій – чим займається після школи, четвертий описує, як він проводить вечір. При цьому кожен учень забуває робити щось обов'язкове, важливе, наприклад: «I get up at seven o'clock. I wash my face, hands and neck. I have breakfast and go to school». Учні повинні здогадатися, що забув зробити їхній однокласник: «He doesn't clean his teeth», «He doesn't do morning exercises». Той учень, який першим здогадався, що не зробив його товариш, стає ведучим [1, с. 66–67].

Зокрема І. М. Верещагіна та Т. А. Притикіна пропонують під час роботи з граматичним матеріалом Present Indefinite Tense використовувати такі ігри з лялькою Чебурашка. Учні цікавляться, як Чебурашка проводить свій день, що він любить робити та ін., і ставлять йому питання, наприклад: When do you get up? Do you help your Mum about the house? Do you do morning exercises every day? What books do you like to read? With whom do

you like to play? Etc. Чебурашка відповідає на ці питання.

Гра «Допитливий Чебурашка». Чебурашка ставить питання учням про те, що вони зазвичай роблять на уроці, що люблять робити та ін. Учні відповідають. Бажано, щоб Чебурашка ставив цікаві питання, наприклад: Do you learn poems in P. T. lessons?

Під час вивчення дієслова can можна використовувати гру «Приймаємо гостя». Учитель просить учнів уявити, що до них у школу приїхав хлопчик з Великобританії. Учні ставлять гостеві запитання про те, як він займається спортом, наприклад: Can you play hockey? What games can you play? Do you like to play badminton? Can you play it well? Can you play snowballs (in your country)? Can you swim well? Where can you swim? Etc.

Під час роботи з числівниками автори пропонують використовувати гру на увагу. Цю гру слід проводити в швидкому темпі.

а) учні називають числа, які можна поділити на 10, 20, 30 та ін.

б) учні рахують через десяток: 10, 30, 50 та ін.

в) зворотний рахунок: 99, 98, 97 та ін.

г) учитель називає будь-яке число. Учні швидко говорять наступне або попереднє.

д) учні отримують таке завдання: «Рахуйте до 20, не називаючи число 3 і ті числа, які діляться на 3. Замість цих чисел слід плеснути в долоні і сказати clap. Наприклад: one, two, clap, four, five, clap, etc.»

Можна використати також гру «Незнайка». Він неправильно називає записані на дошці або на картках цифри. Наприклад, ведучий показує цифру 35. Незнайка говорить: It's forty-one. Клас його виправляє (разом): No, you are wrong. It's thirty-five.

Під час роботи з матеріалом Present Continuous Tense можна використати гру «Театр міміки та жестів» і гру «Що ти малюєш?». У грі «Театр міміки та жестів» дві команди учнів шикуються у дві шеренги обличчям до обличчя. Кожна команда вибирає одного актора, які по чергово виходять уперед і виконують які-небудь дії, а представники їхніх команд коментують ці дії. Наприклад, актор показує, як він робить ранкову зарядку, а перший член його команди говорить: He is doing his morning exercises. І під час закріплення теми «Мій день» після засвоєння Present Continuous можна використовувати таку лексику: get up; do morning exercises; clean teeth; wash face, hands, neck; dress; go to school; read; help about the house; watch TV; etc. Виграє та команда, представники якої правильно коментували дії свого актора; визначають також кращого актора.

У грі «Що ти малюєш?» у кожного учня повинен бути аркуш паперу та олівці. Учень

відгадує, що малює його сусід по парті, ставлячи питання. Наприклад:

P: Are you drawing a horse?

P: No, I am not drawing a horse.

P: Are you drawing a pig? Etc. [3, с. 61–62].

Отже, на думку Є. І. Пассова, гра – справді ефективний прийом. Якщо ігри пропонувати лише для веселощів, розваг, розрядки, відпочинку, то користь від них мінімальна. У грі передбачено такі функції, однак вони не провідні, не основні. Гра – це тільки оболонка, форма, оскільки змістом та призначенням її повинно бути навчання, у цьому випадку – оволодіння видами мовленнєвої діяльності як засобами спілкування [5].

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Отже, ми вважаємо гру однією з активних форм навчання спілкування англійською мовою. Завдяки грі можна непомітно засвоїти лексику, відпрацювати вміння виражати свої думки англійською мовою. Ігри потрібно проводити не тільки з учнями молодших класів, а також із старшокласниками в процесі повторення мовного матеріалу та вдосконалення умінь і навичок використовувати їх в усному мовленні. Для цієї мети потрібно підготувати спеціальні наочні посібники та запропонувати до завдань ігрові елементи. Після виконання цих завдань треба передбачити конкурси на кращий діалог або оповідання, оскільки учні самі вибирають співрозмовника, придумують ситуації, теми для розповіді. У процесі цієї діяльності учні захоплюються грою, що викликає бажання отримати додаткову інформацію, а також розширити свій словниковий запас.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Алесина Е. В., Ашкинази Н. С. Учебные игры на уроках английского языка / Е. В. Алесина, Н. С. Ашкинази // Иностранные языки в школе. – 1987. – № 4. – С. 66–67.
2. Бутко Г. В. Языковые игры на уроках английского языка в IV классе / Г. В. Бутко // Иностранные языки в школе. – 1987. – № 4. – С. 63–65.
3. Верещагина И. Н., Притыкина Т. А. Обучение английскому языку в III классе четырехлетней специальной школы / И. Н. Верещагина, Т. А. Притыкина // Иностранные языки в школе. – 1988. – № 5. – С. 57–62.
4. Гудкова Л. М. Игры на уроках английского языка в младших классах / Л. М. Гудкова // Иностранные языки в школе. – 1988. – № 4. – С. 54–55.
5. Пассов Е. И. Урок иностранного языка в средней школе / Е. И. Пассов – М.: Просвещение, 1988. – 223 с.

REFERENCES

1. Alesina, E. V., Ashkinazi, N. S. (1987). *Ÿchebnye igry na Ÿroках angluskogo iazyka*. [Educational games in English lessons]. Moscow.
2. BŸtko, G. V. (1987). *Iazykovye igry na Ÿroках angluskogo iazyka v IV klasse*. [Language games in English classes in grade IV]. Moscow.
3. Vereagina, I. N., Pritykina T. A. (1988). *ObŸchente angluskomy iazykŸ v III klasse chetyrehletnei spetsialnoi shkoly*. [Teaching English in the third grade of a four-year special school]. Moscow.
4. GŸdkova, L. M. (1988). *Igry na Ÿroках angluskogo iazyka v mladshih klassah*. [Games on English lessons in junior classes]. Moscow.
5. Passov, E. I. (1988). *Ÿrok inostrannogo iazyka v srednei shkole*. [Foreign language lesson in high school]. Moscow.

УДК: 376.3

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Нині пріоритетним напрямом політики держави є повноцінний розвиток особистості і соціалізації дітей та молоді. При цьому виникають певні протиріччя. З однієї сторони відмічається збільшення кількості дітей з особливими освітніми потребами (ООП), з іншої – у суспільній свідомості на передній план висуваються проблеми задоволення різноманітних освітніх потреб і створення відповідного освітнього середовища для дітей з порушеннями психофізичного розвитку і обмеженими можливостями життєдіяльності. В прагненні до створення належного освітнього простору і широкого впровадження інклюзивного навчання доводиться враховувати низку різноманітних чинників. Серед них провідне місце займають (С. Альохіна): значні труднощі в організації в ЗНЗ масового типу предметно-розвивального середовища для дітей з порушеннями психічного розвитку; неготовність педагогів до розробки і реалізації індивідуальних програм навчання для дітей з відхиленнями у розвитку; недостатність ефективних програм з формування професійної компетентності педагогів, що забезпечують якість освіти, в

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КАПІТАН Тетяна Анатоліївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри лінгводидактики та іноземних мов Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: методика викладання іноземних мов у школі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

КАПІТАН Tetiana Anatoliivna – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of Linguodidactics and Foreign Languages, Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: methodology of foreign language teaching in school.

Стаття надійшла до редакції 27. 01. 2019 р.
Рецензент – д.п.н. професор Шандрюк С. І.

КОЗЛОВА Валентина Анатоліївна –

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри спеціальної освіти та здоров'я людини Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
e-mail: kozlova.v999@gmail.com

тому числі вирішення завдань індивідуалізації освітніх маршрутів для дітей з ООП, досягнення особистісних освітніх результатів і соціалізації таких учнів [1].

Сучасні педагоги, що працюють на різних рівнях освітньої системи, все частіше зустрічаються з проблемами спонтанної масової інтеграції дітей з обмеженими можливостями у загальноосвітні навчальні заклади. Практика показує, що їх нездатність до реалізації індивідуальних програм навчання з урахуванням структури порушень призводить до соціальної дезадаптації дитини вже на ранніх етапах її розвитку. Багато педагогів не готові працювати в умовах інклюзивного навчання, оскільки в українській освіті воно є інновацією. Реалізувати таку інноваційну діяльність повинен підготовлений майбутній педагог, формування професійної ролі якого і розглядатиметься у нашій статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна педагогіка робить серйозні кроки, спрямовані на еволюційні зміни в освіті, пов'язані з включенням дітей з обмеженими можливостями життєдіяльності до загальноосвітнього простору. У цій площині інклюзивна освіта розглянута в наступних дослідженнях вітчизняних і